

BESZÁMOLÓ
A XXVIII. POLGÁRI JOGOT OKTATÓK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJÁRÓL
Miskolc, 2023. június 9.

Bátori Kata – Erdélyi Dóra – Lengyel Bianka – Lengyel Dorina–
Szentgyörgyi Luca – Tóth Dávid Attila – Üveges Brigitta*

A polgári jogban jelenlévő általános érvényű diszpozitivitás eleve biztosítani képes a joghatások érvényesülését extrém esetekben is, különösen olyan helyzetben, ha a Polgári Törvénykönyv koncepcióit egyéb jogszabályok tartalma nem erősíteli el, vagy nem rontja le. Nem új törvények tömkelegére lenne szükség, sokkal inkább arra, hogy az egyes jogszabályok, jogintézmények összhangban legyenek gazdasági életünk alapvető sajátosságaival és követelményeivel – valamint egymással. (Novotni Zoltán)

2023. június 9-én került megrendezésre a XXVIII. Polgári Jogot Oktatók Országos Konferenciája „10 éves a Ptk.” címmel, Miskolcon, az MTA Miskolci Területi Bizottság székházában. A konferencia szervezésében részt vett a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszéke, Kereskedelmi Jogi Tanszéke, a Modern Magyar Polgári Jogi és Európai Magánjogi Kutató Központ, a Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottságának Civilisztikai Tudományi Munkabizottsága, és a Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért.

A konferencia plenáris ülés keretében zajlott, az előadások és a diskurzus öt kiemelt témakör köré szerveződtek. Elsőként Prof. Dr. Csák Csilla, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja köszöntötte a hallgatóságot. Ezt követően Prof. Dr. Vékás Lajos, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszékének egyetemi tanára tartott meg a konferencia nyitó előadását *Tíz éves a Ptk. – Visszapillantás és mérleg* címmel.

Vékás Professor Úr előadásában kiemelte a kodifikáció során figyelembe veendő koncepcionális kérdések tisztázásának fontosságát. Így azt, hogy lehetséges-e egy átfogó kodifikáció, hogy milyen szerkezeti rendszerben és hogy milyen tárgyi hatállyal szabályozza a kódex a magánjogi életviszonyokat, ezen belül a kódex monista vagy dualista jellegét, az általános rész szerkezeti elem kialakítása, továbbá a családjogi illetve a fogyasztóvédelmi magánjogi szabályok beépítése kérdését. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Ptk. kodifikációs munkálatai során számos, a gyakorlatban felmerülő lényeges szempont megválaszolására is szükség volt, úgymint a sérelemdíj intézménye, a jogi személyek szabályainak diszpozitivitása vagy a szerződésszegési kártérítési felelősség sajátosságai. Ezzel összefüggésben értékelte ezen jelentős szabályozási változások indukálta újabb bírói gyakorlatot is. Részletesen elemezte a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség mentesülési feltételrendszerét, továbbá a bírói gyakorlatban formálódó tapadó és következményi kár fogalmakat. Ezután kitért az elfogadást követően a Ptk.-t érő egyes módosításokra. Előadásának ezen részében a 2023 nyarán hatályba lépett építményi jog sajátosságaira koncentrált és felvillantott néhány, az új törvényi

* A szerzők joghallgatók és Polgári Jogi Tanszék demonstrátorai, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar.

rendeletek által kellőképpen nem tisztázott részletet, rámutatva arra, hogy a módosítás alapjául egyébként az Mtj. nagy alaposággal kidolgozott szabályai szolgáltak.

A konferencia a *Gazdasági Társaságok és a Ptk.* tematikájú előadásokkal folytatódott. Prugberger Tamás Professzor Úr (ME) „*Mennyiben befolyásolja a jogi személyiség elméletét a kereskedelmi és a betéti társaság jogi személyé nyilvánítása az új magyar Polgári Törvénykönyvben?*” című előadása elméleti bevezetésében kiemelte Szladits Károly megközelítését, miszerint az első világháború előtt különbséget tehattünk köztestület és magántestület között, amelyeket Szászy-Schwarz Gusztáv is jogi személyként aposztrofált. A magyar szabályozás kezdetben a német megközelítést vette alapul, ahol polgári törvénykönyv mellett elkülönült kereskedelmi törvénykönyv szabályozza a jogi személyeket.

A szocializmus idején a szövetkezeti forma került előtérbe, mint a jogi személyek speciális formája, amely a korlátolt felelősségű társaság és az egyesület sajátosságait vegyítette. 1948 után a polgári törvénykönyv megalkotásánál már nem kereskedelmi társaságokról beszéltek, főként az egyesületekre koncentráltak. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) külön fejezetben tárgyalta az említett jogi személyeket és különbséget tett a tőke -és személyegyesítő kereskedelmi társaságok között. Az 1968-69 közötti időszakban a magyar jogalkotók a német megoldást vették figyelembe, és a forgalom biztonsága miatt az osztott jogi személyiség bevezetése jelentette a megoldást.

Ezt követően professzor úr kitekintéssel élt az angolszász jogrendszerre, ahol szintén megkülönböztetnek tőke - és személyegyesítő társaságokat. Előbbit a *partnership* kifejezéssel jellemzik és ebben a felállásban a tag is felel a társadalom tartozásaiért. A tőkeegyesítő társaságoknál elkülönül a felelősség, ez jellemzi a német kereskedelmi társaságokat is. A francia jog szerint valamennyi tőkeegyesülés jogi személynek tekintendő. Az előadás végén a legfőbb kérdés az volt, hogy a jogi személyiség jogképessége abszolút vagy relatív? Jelenleg abszolút jogképességről beszélünk, de professzor úr szerint a társadalom biztonsága szempontjából érdemesebb lenne relatív jogképességről beszélhettünk. Emellett hozzátette, hogy véleménye szerint a tevékenységi kör kiterjesztésére vonatkozó szabályozás a hatályos Polgári Törvénykönyvbe történő beillesztése indokolt lenne.

Az előadást követő vita során azt a kérdést kapta professzor úr, hogy *Változtat-e valamit az, hogy a jogi személyek között van feltüntetve a betéti társaság és a közkereseti társaság?* Erre a következő válasz hangzott el: *Mivel relatíve elkülönül a társaság és a tagság, így nem, erről példát vehetnének a németek is.*

A konferencián harmadik előadóként Prof. Dr. Veress Emőd, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának, valamint a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem oktatója, a Mádl Ferenc Intézet Magánjogi Kutatási Főosztályának főosztályvezetője tartotta meg értekezését „*A gazdasági társaságok legfőbb szervének döntéshozatala: egyhangúság és többség a Ptk. rendszerében*” címmel.

Professzor úr előadásában a határozathozatalt a gazdasági társaságok legfőbb szerve tevékenységeként határozta meg, kifejtve, hogy a *legfőbb szerv* elnevezés indokolt, mert ennek hatáskörében alapvető fontosságú kérdések vannak. Az *egyhangúság és többség kérdése* azért fontos vizsgálendő téma, mert a szabályok a Ptk.-ban elszórtan találhatóak meg, egyes helyzetekben értelmezési nehézségek is felvetődnek. Alapelvként jelenik meg, hogy a társaságokban is van társasági demokrácia a legfőbb szerv keretei között, ez azonban eltér a hagyományos értelemben vett demokráciától, nem feltétlenül van egyenlő szavazati joga mindenkinek, egy társaság esetében általában érvényesülő elv, hogy aki többet kockáztat, többet fektet be, azt nagyobb szavazati arány illet meg. Ilyen szempontból az egyenlőség nem érvényesül. Polgári Törvénykönyvünkben megjelenő kivétel a diszpozitív főszabály, mely szerint mindenkinek egyenlő szavazata van, de engedett az eltérés, tehát a befektetés arányában el lehet térni. Rámutatott arra, hogy a szakirodalomban sokszor keverik az egyszerű többség,

abszolút többség, minősített többség fogalmait, ezek megkülönböztetése azonban fontos, mert kiemelt gyakorlati következményekkel járnak.

Ptk. 3:19. § (3) bekezdése kimondja: A tagok vagy az alapítók határozatukat a határozatképeség megállapításánál figyelembe vett szavazatok többségével hozzák meg. Ha e törvény egyszerű vagy azt meghaladó szótöbbséget ír elő a határozat meghozatalához, a létesítő okirat egyszerű szótöbbségnél alacsonyabb határozathozatali arányt előíró rendelkezése semmis. Ha e törvény egyhangúságot ír elő a határozat meghozatalához, a létesítő okirat ettől eltérő rendelkezése semmis.

E szakasz értelmezésénél különösen fontossá válik a kogencia és diszpozitivitás kérdésének rendezése. A szavazattöbbség főszabály szerint egyszerű, a határozatképeséghez pedig a leadható szavazatok több mint felét képviselő, szavazásra jogosultaknak a részvétele szükséges. Fontos megjegyezni, hogy nem az összes leadható szavazatból kell a többséget kiszámolni, hanem gyakorlatilag a jelenlevők által képviselt szavazati jogokból számítjuk a többséget, tehát erre a helyzetre nem használható az abszolút többség kifejezés.

Példaként hozza fel a legfőbb szervi ülést, melyen, ha 1000 szavazat adható le és ténylegesen 600-an vannak jelen, tehát a határozatképeség teljesül, ez azt jelenti, hogy a határozat elfogadásához 301 szavazat kell (egyszerű többség). Ha abszolút többséget ír elő, akkor az 1000 szavazatot kell figyelembe venni, így a határozat elfogadásához 501 szavazat kell, ez alapján a konklúzió az, hogy nem mindegy, hogy miből számoljuk a szavazatokat.

A Ptk. általános szabálya nem kívánja meg az abszolút többségi döntéshozatalt, de ez nem jelenti azt, hogy nincsen abszolút többségi döntéshozatal a társasági jogban – előírhatja létesítő okirat vagy a törvény szövege, mint például kkt. vagy bt. esetén.

A következő taglalt kérdés az volt, hogy hogyan kell eljárni minősített többség kiszámításánál? A törvény nem mondja meg, hogyan kell kiszámítani a $\frac{3}{4}$ -es szótöbbséget, azonban itt sem mindegy, hogy a határozatképes legfőbb szervi ülésen jelenlevők szavazati jogából vagy az összes lehetséges szavazati jogból számoljuk. Professzor úr véleménye az, hogy ebben az esetben az első mondatnak a megfelelő értelmezése, ami segít, így a határozatképes legfőbb szervi ülésen képviselt szavazatokból számolunk. A jogszabályt elsősorban úgy kell értelmezni, hogy a társaság működőképessége biztosítva legyen, ha tehát az összes szavazatból számolunk többséget, az egy komoly szigorítás, így nem biztos, hogy a társaság döntőképes lesz. Elmondható, hogy ez a résztvevők érdekeit helyezi előtérbe.

Megint csak rámutatott előadásában a fenti rendelkezés kogenciájának határára: ha a törvénybe foglalt szavazati arány egyszerű többség, vagy azt meghaladó szótöbbség (például minősített többség), akkor a létesítő okirat kizárólag abban az esetben válik semmissé, ha egyszerű szótöbbségnél alacsonyabb szavazati arányt ír elő. Kiemelte, hogy a Ptk. által minősített többségeket előíró rendelkezésekhez hozzá lehet nyúlni, ezek diszpozitív jellegűek, ha ez nem lenne, akkor a minősített többséghez nem lehetne hozzányúlni, tehát: lehetséges a minősített többségnek az abszolút, illetve az egyszerű többséggé alakítása. Ez a szempont lényeges, mert például egy Zrt. esetén legitim az, hogy a $\frac{3}{4}$ -es többséget egyszerű többséggé változtatja.

Ha azonban a törvény egyhangúságot ír elő, akkor ettől nem lehet eltérni. Ilyenkor a társaság szerződéses jellege kerül felszínre, de itt is felmerül a kérdés, hogyan is határozzuk meg az egyhangúságot? Az egyhangúság meghatározása körében vitatható lehet, hogy a társasági jogban az összes leadható szavazat szükséges az egyhangúság kialakításához (ez azonban szigorú szabály, hiszen, ha valaki nem vesz részt, akkor az egyhangúság elvárása nem teljesül, hiába a többi tag egyetért). A gazdasági társaságoknál abszolút egyhangúsági szabály érvényesül, ehhez nem lehet hozzányúlni.

Az előadásban professzor úr megemlített néhány területet, ahol az egyhangúság érvényesül. Alapvetően ugyanis az egyhangúság a szerződések jellemzője, ebben az esetben

pedig a társaság is szerződéses alakzatként fog viselkedni. Példaként hozta fel, hogy amennyiben egyhangúságot írunk elő, akkor a tagok ismét egyenlővé válnak, nem számít a befektetés mértéke, nem számít, hogy hány szavazattal rendelkeznek.

Konkrétan a Polgári Törvénykönyvünk a legfőbb szerv összehívási vagy működési hibájának korrigálására írja elő, amikor nem szabályszerűen hívták össze a legfőbb szerv ülését, de azon mégis valamennyi részvételre jogosult jelen van és egyhangúlag hozzájárul az ülés megtartásához, akkor meg lehet tartani a legfőbb szerv ülését; vagy a napirenden nem szereplő kérdésekben is lehet dönteni egyhangú döntéssel; továbbá amikor nem szabályszerű legfőbb szervi ülésnek elfogadják egy határozatát, akkor még mindig van 30 nap, hogyha mindenki elfogadja a határozatot akkor azt meg lehet menteni az érvénytelenség és a szankció alól.

A *létesítő okirat lehatárolt módú módosítását* a Ptk. akkor írja elő, ha a módosítás egyes tagok jogait hátrányosan érintené, vagy helyzetét terheesebben érintené, ekkor az egyhangúság szabálya érvényesül (Kkt. és Bt. esetén is, hiszen ezek a társaságok vannak a szerződési jog világához a legközelebb) társasági szerződés módosításánál, társaság átalakulásakor, szétválásakor, jogutód nélküli megszűnése esetén.

Az előadás zárásaként a „*Vita, hozzászólás*” lehetőségével élve a jelenlévő hallgatóságból érkezett észrevétel a Harmadik Könyv 4.§-ának rendelkezéseivel kapcsolatban. Itt kifejtették, hogy a szakirodalomban sincs egyetértés, hiszen néhány helyen az abszolút többség kifejezés előfordul, de olyan kontextusban, amikor egyszerű többség van, van egy konfúzió az egyszerű többség és az abszolút többség fogalma között, mind a kettőnél a fele plusz egy a számítás alapja, de nem mindegy miből számítjuk, ez az alapvető különbség.

A következő, „A Ptk. családjogi könyve” témakörben Barzó Tímea Professzor Asszony a „*Családjogi kodifikáció és rekodifikáció*” címmel tartott előadást, amelyet Dr. Varga Nelli a Debreceni Egyetem Polgári Jogi Tanszékének adjunktus asszonya korreferátuma követett, aki gyakorlati szempontból mutatta be a Professzor Asszony által felvetett problematikus részeket a Ptk. Családjogi Könyvvel kapcsolatban.

Professzor asszony elsőként az a kérdést vizsgálta, hogy a családjognak helye van-e a Ptk.-ban? Hiszen mint tudjuk a korábbi Ptk.-ban a családjog nem kapott helyet, így önálló törvényként az a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvényben. (továbbiakban Csjt.) A Csjt. a gazdasági, társadalmi változások miatt idejét múlta, és az új kihívásokkal, problémákkal szemben nem volt helytálló, stabil a törvény. A kodifikációs folyamatok megindulását követően Kőrös András, a Kúria Családjogi Tanács elnöke „Fontolva Haladás” című tudományos publikációit a Családi Jog folyóiratban jelentette meg, ezzel is segítve a családjoggal foglalkozó jogászokat, tulajdonképpen kifelé tudósított. A kodifikáció kapcsán is felmerültek bizonyos kérdések, például a „családjog része-e a polgári jognak vagy sem?” illetve „a családjog a Ptk.-ban vagy önálló törvényben legyen szabályozva?”

Az, hogy a családjog a polgári jog része-e vagy sem, nem jelentett nagy vitát a bizottság számára. Az sem vitás, hogy a családjog magánjog. Kőrös András megfogalmazása szerint „a családjog a legintimebb magánjog.”, számos családjogi intézmény szervesen kapcsolódik klasszikus polgári jogi területekhez. Ennek ellenére 1990-ig a családjog önállósága nem volt kérdéses. Az elhatároló főbb ismérvek a családjog és a polgári jog között az, hogy a családjog elsődlegesen személyi viszonyokat szabályoz, és csak másodlagosan vagyoni viszonyokat, a polgári jog pedig elsődlegesen vagyoni viszonyokat szabályoz és csak másodlagosan személyi viszonyokat, de ez a különbség ma már nem egészen helytálló.

Ezek kifejtése, megmagyarázása után a Családjogi Könyv jellemzésével folytatta Professzor Asszony. A családjog egy zárt, viszonylagosan önálló jogterület, leginkább a személyi viszonyokkal hasonlítható össze a polgári jogon belül. A kodifikációval gyakorlatilag visszatértünk az 1952 előtti hagyományokhoz, vagyis a családjog a magánjog része, de polgári

jogi jellege van. Az önálló jogági voltát mégis erősítette a jogalkotó azzal, hogy külön könyvbe helyezte.

Professzor asszony kitért a párkapcsolati formákra. Három párkapcsolati formáról beszélhetünk: a házasság, a bejegyzett élettársi kapcsolat, és a de facto élettársi kapcsolat. A 2009. évi XXIX. törvény – a bejegyzett élettársakról nagy mérföldkő volt, hiszen a bejegyzett élettársakra házastársakra vonatkozó szabályok általános alkalmazását írja elő. Bejegyzett élettársak csak azonos nemű felek lehetnek, így az eltérések is az azonos nemű személyek alkotta párkapcsolatok természetéből fakadnak, úgymint ez a párkapcsolati forma nem hoz létre apasági vélelmet, nem vehetik fel egymás nevét, nem fogadhatnak közösen gyermeket örökbe, és nem vehetnek részt közösen humán reprodukciós eljárásban. A bizottság javaslata az volt, hogy legyen szabályozva a Családjogi Könyvben és a külön törvényben, de ez nem így történt, ugyanis a bejegyzett élettársak szabályanyaga teljesen kikerült a Ptk.-ból, sem házassági akadályként, sem hozzátartozóként nem említi, csak a Bét. utal rá, hogy e jogintézménynek a mögöttes joga a Ptk.

A de facto élettársakra vonatkozó változások nagyon érdekesek. Eredetileg a Csjt.-ben sem voltak szabályozva, először 1977-ben a Ptk. „Egyes szerződések” részben jelent meg. A Ptk. hatályba lépése, illetve megalkotása előtt rendeződni látszódott a de facto élettársak szabályanyaga is, de a rájuk vonatkozó koherens szabályozást a jogalkotó egyszerűen ketté vágta. Így a kötelmi jogi könyv egyes szerződések fejezetében a de facto élettársi kapcsolat fogalma és a vagyoni jogkövetkezmények kerültek. A családjogi könyvbe pedig a kapcsolat családjogi joghatásai, úgy mint az élettársi tartás és az élettársi lakáshasználat. A joghatásokat a jogalkotó feltételekhez kötötte, legalább 1 év együttélés és 1 közös gyermek szükséges az említettekhez. A bizottsági javaslat a családjogi joghatások vonatkozásában a 10 év együttélést is különálló feltételként deklarálta, és nem volt szükséges a közös gyermek, de ez a törvénybe végül nem került bele.

Végezetül felvetett még néhány módosítást professzor asszony, amit Varga Nelli Egyetemi Adjunktus Asszony fejtett ki jobban színesítve a módosításokat gyakorlati oldalról is.

Összegezve a leírtakat megállapítható, hogy a Családjogi könyv bekerülése a Ptk.-ba fontos állomása a családjogi szabályozásnak, mert megteremtette a modern magyar családjog alapját, de a Ptk. párkapcsolati szabályrendszerének szabályai máig kihívást jelentenek a családjogászoknak.

Dr. Varga Nelli Edina Egyetemi Adjunktus előadását egy Kőrösi Andrásról idézett mondattal nyitotta: *A családjog a legintimebb része a polgári jognak.* Ezzel egyet kell értenünk, hiszen a családjog a családokat és gyermekeket érintő terület, ahol mindenekelőtt a család, de leginkább a gyermek érdekeit kell szem előtt tartanunk.

Adjunktus Asszony 3 fő pontot emelt ki előadása során a Családjogi Könyv módosításai tekintetében. Kitért elsősorban a kapcsolattartás végrehajtására, mely 2020. március 1. napjától a gyámhatóságoktól a bíróságok hatáskörébe került át. 2022. január 1. napjától lehetőség van a közös szülői felügyeletet egyoldalú kérelem útján kérni, illetve a váltott gondoskodásra. Végül 2022. augusztus 1. napjától életbe lépett az a szabályozás, mely szerint az ítéltétség birtokában lévő gyermeket értesíteni kell a véleménynyilvánítás lehetőségéről.

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtására 2020. február 28. napjáig gyámhatóság előtti eljárásban volt lehetőség önhiba és veszélyeztető magatartás esetén. Ennek végrehajtását a 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet szabályozta. A mögöttes szabályozást az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) teremtette meg. A határozatot a gyámhatóság vagy bíróság hozhatta meg, amely kis mértékben módosítható volt. Ezzel szemben, 2020. március 1. napjától az ilyen határozatok végrehajtására bíróság előtti nem peres eljárásban kerül sor, amennyiben a kérelmezett felróható módon nem tesz eleget a határozatban foglaltaknak. Ennek végrehajtását nem a kormányrendelet, hanem a

bíróági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény szabályozza, mögöttes jogszabályként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) teremti meg az alapokat. A határozatot továbbra is a gyámhatóság és bíróság hozhatja meg, azonban a módosítás következtében nincs lehetőség annak módosítására.

Az előadás következő része a közös szülői felügyelet és váltott elhelyezésre fókuszált. A Ptk. 4:164. § szakasza kiegészült a következő szabályozással: *A közös szülői felügyelet úgy is gyakorolható, hogy a szülők felváltva, azonos időtartamban jogosultak és kötelesek a gyermek nevelésére és gondozására.* Illetve, a 4:167. § kiegészül a következővel: *A bíróság az egyik szülő kérelmére is dönthet a szülői felügyelet közös gyakorlásáról, ha az a kiskorú gyermek érdekében áll.* Az előzőekben kiemelt változásokat az alábbiakban foglalhatjuk össze: a törvény lehetőséget teremt a gyermek váltott gondoskodására, illetve lehetőséget ad arra, hogy a közös szülői felügyelet elrendelése egyoldalú kérelemre, a bíróság ítéletével is megvalósuljon.

Amennyiben a bíróság a váltott gondoskodás mellett dönt, úgy dönt a szülők által önállóan gyakorolt gondoskodás időtartamának mértékéről, a gyermek átadásáról, a gyermek átadásának módjáról, illetve szükség esetén a gyermek tartásáról is. Ezen döntések megváltoztatását a bíróságtól lehet kérni.

Ezen módosítások mögött számos indok mutatkozott. A váltott gondoskodás a gyakorlatban számos esetben megjelent, tulajdonképpen jogszabályi háttér hiányában is. Bevezetését szintén indokolta, hogy az Unió tagállamainak nagy részében főszabályként a közös szülői felügyelet volt az irányadó. Valamint a váltott gondoskodás előnye, hogy az így nevelkedő gyermeknél kevesebb számban jelentkeznek pszichoszomatikus problémák. Azonban a váltott gondoskodás elrendelésekor az egyéni körülményekre, a gyermek érdekeire kell figyelemmel lenni, ugyanis attól, mert a szülők ezt a helyzetet találnák is a legmegfelelőbbnek, hogy egyenlő időt tölthessenek gyermekükkel, még nem minden gyermek alkalmas arra, hogy ezt az életformát jelöljék ki számára. Számos előnye és hátránya mutatkozik meg. Előnyként jelentkezik, hogy a gyermek mindkét szülővel azonos időt tölt, ami nagyban hozzájárul a személyiségfejlődéséhez, illetve a gyermeknek nem kell választania, hogy éppen kinél legyen. Ugyanakkor az ilyen gyermekek nagy része úgy érzi nincs igazi otthona, mivel rövid időn belül ingázni kénytelen.

Végül Adjunktus Asszony a gyermek véleménynyilvánítási jogára tért ki. A gyermeket a személyét érintő kérdésekben, amennyiben az ítélőképességének a birtokában van, értesítenie kell a nyilatkozattétel lehetőségéről. A gyermek a saját maga meghallgatását is kérheti, és amennyiben a bíróság azt indokoltnak tartja közvetlenül vagy szakértő útján meghallgatja a gyermeket. A hangsúly az ítélőképességen van. Ítéliképes az a kiskorú, aki életkorának és értelmi, érzelmi fejlettségének megfelelően képes a meghallgatása során az őt érintő tények és döntések lényegi tartalmát megérteni, várható következményeit belátni. Ennek meghatározását nem lehet életkorhoz kötni, minden esetben esetről esetre kell vizsgálni.

Az ebédszünet után a konferencia annak levezető elnökének, Dr. Leszkoven László egyetemi docens, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék oktatójának előadásával folytatódott. Előadásának címe: *Elmélet a gyakorlatban vagy gyakorlat az elméletben? A polgári jog alapelveiről, jóhiszeműen*, melynek fő témája az alapelveknek a polgári jogban betöltött szerepe volt, amelyben az előadó megállapításait a polgári jog tudósainak eszméivel gazdagította. Az előadás során számos gondolatot felidézett, többek közt Benedek Károlytól is, miszerint az alapelvek világítják meg, hogy a részletszabály több lehetséges értelme közül melyik a helyes. Novotni Zoltán, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyik alapítója szerint a polgári jog legerősebb szabályai az alapelvek, a kódex *normaspektrumán* a legszélesebb a hatáskörük. Jelentős, mély értéktartalmuk tagadhatatlan, vitán felül a legmélyebben gyökereznek az emberi lélekben. A kar egyik egykori

alapítója ezeket vezérmotívumokként jellemezte, míg ezek között a jóhiszeműség és tisztesség elvét *királyi paragrafusnak* nevezte.

Novotni Zoltán szerint tíz alapelvvel el lehet dönteni egy polgári jogi jogvitát. Ezt a tételt ma nem mondhatjuk el, az életviszonyok bonyolult volta miatt több alapelvre van szüksége a polgári jognak. Beck Salamon a joggal való visszaélés tilalmával kapcsolatban rögzítette, hogy maga az alapelv *valódi bűvös talizmán*, melynek ereje kimerül, ha túl sokat hivatkoznak rá. Az előadó, Leszkoven László szerint közvetlenül alapelvekre is lehet ítéletet alapítani, azonban az alapelvekre való hivatkozást nem lehet túlzásba vinni. Egyetért Prof. Dr. Vékás Lajos véleményével, aki szerint *főlös óvatosságból* gyakran hivatkoznak az alapelvekre akkor is, amikor egyáltalán nem indokolt.

Leszkoven László szerint az alapelvnek akkor van szerepe, amikor értelmezésembeli problémát találunk, ekkor kell alkalmazni a polgári jog alapelveit. Kritikaként fogalmazta meg az előadó, hogy a polgári jog atomizálódik, egyre kisebb problémára gyárt a jogalkotó törvényt, miközben elegendő lenne erős normával rögzíteni az életviszonyokat.

Az „*Elévülési szabályok a Ptk-ban*” tematikus blokk keretében, a POT ötödik előadójaként Dr. Pusztahelyi Réka, egyetemi docens, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatója tartotta meg előadását az „*Elévülés szabályok és a felek megállapodása*” címmel. Az előadáshoz Prof. Dr. Udvary Sándor (KRE) önálló előadással kapcsolódott.

Docens asszony az előadásában elsősorban az elévülést megszakító okok diszpozitívását vizsgálta. A magánjog érvényesülése érdekében azt szükséges belátni, hogy a szabályok diszpozitívásának kérdését nem a jogalkalmazónak feladata eldönteni, hanem magának a jogalkotónak. Reflektálva a korábbi előadásokra, leszögezte azt is, olykor mennyire nehéz észlelni és pontosan meghatározni, hogy egy-egy szabály diszpozitívna minősül-e. A társasági jog tekintetében a Ptk. ad egy nagyjából keretet, viszont amikor a kötelek közös szabályaira tekintünk, az teljesen más megközelítést ad arról, hogy a felek mennyiben térhetnek el az általuk kötött megállapodástól. Ez nagyban függ a társadalmi kontextustól, azaz a térbeni és időbeni változások beállásától, amelyek a későbbiekben kihatnak a normára és annak alkalmazására. Megerősítette Vékás Lajos korábban elhangzott gondolatát, mely szerint „*Milyen fontossá válik az új Polgári Törvénykönyvben a diszpozitívitas, a felek autonómiájának biztosítása.*” Ennek tekintetében Tanárnó nézőpontja szerint ezen felvetések átgondolandók, amikor az elévülés szabályait kívánjuk értékelni és annak körében meghatározni a diszpozitívitas határait.

Az előadásában a DCFR (Draft of Common Frame of References) vonatkozó modell szabályát és a hozzá kapcsolódó magyarázatokat vette kiindulási alapul, amely segítségével egy összehasonlító jogi előadással szemléltette más nemzeti államok megoldását, milyen jogpolitikai indokok mellett, a jogalkotás és a bírói gyakorlata az elévülési szabályok körében milyen mértékben ismeri el a felek szabadságát. Mindenekelőtt tisztázandó kérdésnek tekintette, hogy az elévülés szabályai mennyiben szolgálják a köz érdekét és hogy ilyen értelemben a közjog alá tartozó kérdéskörnek tekinthető-e. El kell választani azonban a köz-és magánérdek közti pusztán egyensúlyi kérdésétől, amikor abban szükséges döntenie a jogalkotónak, hogyan kellene a hazai szabályozást korszerűsíteni.

Az elévülési szabályok diszpozitívitas értékelése körében ezért docens asszony egy új nézőpontra kívánt rávilágítani, amely a jogosult és kötelezett közötti egyensúlyra koncentrálva az elévülési szabályrendszer egyes elemeinek egymásra hatásából ered. A szempontrendszer egyes elemei: az elévülés alaphatása, az elévülési idő objektív vagy szubjektív kezdő időpontjának a meghatározása, az elévülési idő tartama, a nyugvásra és a megszakadásra okot adó körülmények szabályozása. Mindezekre tekintettel szükséges tehát vizsgálni, vajon a magyar elévülési rendszer jelenlegi kialakítása milyen mértékig türi a felek megállapodásából

fakadó eltérést, hol ütközik mindez az elévülés alaphatásának érvényesülését és a jogbiztonságot védő elvekbe.

Prof. Dr. Udvary Sándor (KRE) korreferátumként meghirdetett, mégis önálló előadása egyedi gondolatokkal színesítette az elévülés intézményéről kialakult általános felfogásunkat, amelyben az intézmény peres eljárási és végrehajtási jogi leágazásaira is koncentrált. Előadása elején az előtte szóló által felvetett közérdek és magánérdek közötti különbségtételre reagált, felhívva a figyelmet a bírósághoz fordulás jogára és összekapcsolta azt a bíróság aktív pervezetésének elvével. Kiemelte, hogy az elévülés intézménye mögött álló szempontként a bíróságok mentesítését, mint az igény érvényesíthetőségének közérdekből emelt korlátját ebben a kontextusban is vizsgálni szükséges. Ő maga az elévülést megszakító okok szabályozásának diszpozitív természete mellett érvelt, rámutatva előadásában a gyakorlat által generált egyes problémákra. Különös figyelmet fordított a végrehajtható határozatokba foglalt követelések elévülésére. Megítélése szerint, a jogalkotó azzal, hogy már csak a végrehajtási cselekmények bírnak megszakító hatással, kiterjesztette a felek akaratára is, a felek autonómiája felé tett jelentős lépést. Azáltal, hogy a felek közös akarata a Ptk. kiegészített szabálya révén mégis módosíthatja ezt a végrehajtási igény elévülését, mintegy visszakerülnek a felek saját jogviszonyuk trónjára. Rámutatott arra, hogy a közjegyző által közokiratba foglalt követelések esetén már a Ptk. hatályba lépését megelőzően is komoly gyakorlati jelentősége volt ennek a tételnek. Felhívta azonban arra a figyelmet, hogy a Ptk. rendelkezése az elévülést megszakító eljárás során hozott végrehajtható határozatról szól, így a közjegyzői közokiratba foglalt követelések esetében a közvetlenül végrehajtható követelések elévülésére ezen szakasz alkalmazása aggályos.

A Polgári Jogot Oktatók ideai találkozója is élnék vitával, eszmecserével zárult, a szervezők reménye szerint a tanácskozás legfontosabb célját, életre hívásának majd harminc ezelőtti indokát valóban betöltötte.